

Interpretációk 1. Emberkép és reprezentáció a kora újkorban

Kedd 14–15.30

Oktató: Fölköli Gábor

Fogadóóra: hétfő 14–15.30, 415. szoba

gabor.forkoli@gmail.com

A kurzus az emberi lény kora újkori irodalmi reprezentációt vizsgálja magyar példákon, és arra keresi a választ, hogy ez a reprezentáció miben volt más a mai irodalmi tudatunkban megszokotthoz képest, miért tűnhet esetleg akár idegennek is. Három nagy témát fogunk érinteni: az ember helye az kozmoszban a kora újkori tudományos, filozófiai világkép tükrében; az emberi lélek és test mint a szenvedélyek helye; végül az ember mint politikai, társas lény. Az irodalmi ábrázolás filozófiai, antropológiai előfeltevéseinek bemutatásához néhány klasszikus elméleti munkát is segítségül hívunk. A kurzus teljesítésének feltétele két, az olvasmánylista alapján választott műrészlet problémafelvető bemutatása szóban, valamint vagy szemináriumi dolgozat, vagy óratervezet leadása.

I. Tudás, reprezentáció és emberkép a reneszánszban és a kora újkorban

Ajánlott olvasmány: Michel FOUCAULT, *A szavak és a dolgok: A társadalomtudományok archeológiája*, ford. ROMHÁNYI TÖRÖK Gábor, Bp., Osiris, 2000.

1. Physiologus. *A Zsámboki-kódex állatábrázolásaival*, ford. MOHAY András, Bp., Helikon, 1986.
2. PRÁGAI András, a *Fejedelmeknek serkentő órájához* írt ajánlás és előszó = RMKT XVII/8, 469–498.
3. APÁCZAI CSERE János, *Magyar enciklopédia = Magyar gondolkodók: 17. század*, vál. TARNÓC Márton, Bp., Szépirodalmi, 1979 (Magyar Remekírók), 656–715; MISKOLCI CSULYAK Gáspár, *Egy jeles vad-kert*, Bp., Magvető, 1983 (Magyar Hírmondó).
4. SZÖNYI Benjámin versei = WEÖRES Sándor, *Három veréb hat szemmel*, Bp., Szépirodalmi, 1977. 309–311.

II. Szenvedélyek és érzelmek: test, külvilág, lélek

Ajánlott olvasmány: Niklas LUHMANN, *Szerelem – szenvedély: az intimitás kódolásáról*, ford. BOGNÁR Virág, Bp., Józsefvárosi Műhely, 1997; LACZHÁZI Gyula, *Hősi szenvedélyek. a heroizmus és a szenvedélyek megjelenítése a XVII. századi magyar epikus költészetben*, Bp., ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszék, 2009.

5. Marsilio FICINO, *A szerelmről: Kommentár Platón A lakoma című művéhez*, ford. IMREGH Mónika, Bp., Arcticus, 2000.
6. BALASSI Bálint, *Kristina nevére* (2.); *Reménségem nincs már nekem* (8.); *Borbála nevére* (Csak búbanat..., 14.); *Kit egy bokréta-ról szerzett* (24.); *Dialogus, kiben azt beszél egy barátjával a maga szerelméről* (45.); *Az Dobó Jakab éneke, az „Már szintén az idő vala kinyílásban” ellen szerzett ének* (46.); *Az erdélyi asszony kezéről*.
7. ZRÍNYI, *Idillium I-II*.
8. GYÖNGYÖSI István, *Csalárd Cupido*.

9. BETHLEN Miklós, *Élete leírása magától = Kemény János és Bethlen Miklós művei*, s. a. r. V. WINDISCH Éva, Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1980, 487–530.

10. KOHÁRY István, *Üdönk múlására, búnk távoztatására verseinket koholjuk; Embernek ételében mértékletesnek kell lenni; Haj ki bánat, elől jött az farsang, majd vígan lakjunk mostan már kedvünkre; Az fűzfa verseknek faragására*= RMKT XVII/16, 51–52, 67–72, 94–96, 292–306.

III. A test és a hatalom: fegyelem, civilizáltság, politikum

Ajánlott olvasmány: Michel FOUCAULT, *Felügyelet és büntetés: A börtön története*, ford. FÁZSY Anikó, CSÜRÖS Klára, Bp., Gondolat, 1990.

11. HELTAI Gáspár, *Háló*.

12. *Formulae puerilium colloquiorum. Dicta Graeciae sapientum. Libellus elegantissimus. Civilitas morum*. Debrecen, Csáktornyai János, 1591, hasonmás kiad. BITSKEY István, Bp., Balassi, 2007 (Bibliotheca Hungarica Antiqua, XL); CSÁKTORNYAI Mátyás, *Gróbián*, s.a.r. KÖSZEGHY Péter, Bp., Balassi, 1999 (Régi Magyar Könyvtár – Források, 9).

13. ZRÍNYI Miklós, *Tábori kis tracta; Vitéz hadnagy*, különösen 1–6., 14–15., 22–23, 29., 48., 52., 69–70, 90., 94. 120. aforizmák; 4., 6–15., 31–35., 43–44., 49. tanúságok (centúriák).